

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ОКРЕМИМИ ВИДАМИ ТОВАРІВ

В статті досліджується питання розпорядження окремими видами товарів. Розпорядження окремими видами товарів, які перейшли у власність держави прямо залежить від їх характеристики та споживчих властивостей. Сьогодні на особливу увагу заслуговують питання нормативно-правового регулювання, як культурні цінності, зброя та розпорядження валютними цінностями. Винятково гостро постає питання збереження історичної спадщини, що підкреслює вимоги до збереження та розпорядження культурними цінностями.

Наголошено, що вилучені митними органами або правоохоронними органами, а також конфісковані за рішенням суду, передаються безоплатно центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей, центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері архівної справи, діловодства, які забезпечують їх зберігання, експертизу та інформацію про них з метою уточнення права власності на них.

Підкреслено, що вилучені або конфісковані культурні цінності обернені відповідно до закону в доход держави, питання про безоплатну передачу цих культурних цінностей для постійного зберігання в державну частину музейного, бібліотечного та архівного фондів або релігійним організаціям вирішується відповідно до законодавства.

Розпорядження банківськими та дорогоцінними металами, дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення, напівдорогоцінним камінням, що переходять у власність держави передбачає його передачу органами, які здійснили їх вилучення або зберігають їх, до Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України в порядку, визначеному законодавством.

Окремі аспекти розпорядження мисливською вогнепальною, пневматичною та холодною зброєю, боєприпасами до зброї, а також засобами самооборони, зарядженими речовинами сльозоточивої та дратівної дії врегульовані у законодавстві, а спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації передаються Центральному управлінню Служби безпеки України, підпорядкованим йому регіональним органам для подальшого зберігання, знищення або використання в інтересах державної безпеки.

Ключові слова: розпорядження, товари, митні органи, культурні цінності, валютні цінності, зброя, реалізація; безоплатна передача.

Митний Кодекс України [1] виділяє необхідність створення системи управління ризиками. А одним з об'єктів ризику є саме культурні цінності, зброя та розпорядження валютними цінностями. Стаття 363 МК України зазначає як одне з найголовніших завдань, що вимагають негайного вирішення, формування інформаційної бази даних системи управління ризиками ДФС України, що має сприяти вирішенню багаточисельних питань розпорядження таким майном. В першу чергу це пов'язано з проблематикою переміщення культурних цінностей або їх реплік. Виконання цих завдань вимагає наукових розробок з подальшим їх практичним використанням у всіх державних службах, дотичних до процесу збереження національного культурного надбання. Система обліку та моніторингу культурних цінностей є важливою складовою полі-

тики збереження культурної спадщини будь-якої держави. Але на сьогоднішній день досить обмежена кількість держав володіє інформаційною системою обліку, кодування та моніторингу та розпорядження культурними цінностями. І це не дивлячись на те, що всі визнають, що наявність саме такої системи дозволяє відстежити основні зміни, які відбулися з культурним об'єктом (переміщення, викрадення, повернення) в оперативному режимі. Але навіть в тих країнах, де існує електронна система обліку культурних цінностей (Канада, США, Мальта, Данія, Італія, Франція, Великобританія), відсутні уніфіковані підходи щодо її формування.

Існують як національні системи, так і декілька міжнародних стандартів систем обліку культурних цінностей (Artefacts Canada, Система управління реєстром культурного надбан-

ня (CHIMS), Sistema Informativo Generale del Catalogo (SIGEC), Archidoc, Mérimée, Palissy, «Джоконда», Реєстр втрачених предметів мистецтва (Art Loss Register, ALR), Object ID, Checklist, VRA Core, Cataloging Cultural Objects – CCO, MIDAS та інші).

В Україні до цього часу, на жаль, не створено загальнодержавної системи обліку культурних цінностей, і, як наслідок, в ДФС України не сформовано бази даних переміщуваних культурних цінностей, необхідної для здійснення державного контролю за збереженням національного культурного надбання.

Аналіз останніх досліджень. Питання щодо розпорядження майном, зверненням на користь держави, у тому числі класифікації такого майна; сутності та видів товарів, що вилучаються чи приймаються на зберігання митницями та операції з ними; особливості відбору суб'єктів оціночної діяльності, які залучаються митницями для визначення вартості майна; посилення контролю за відповідальним зберіганням майна, вилученого митницями за порушення митного законодавства висвітлено у працях таких вчених, як: І. Бережнюк, А. Берзан, В. Бондаренко, О. Вакульчик, А. Гальчинський, О. Грачов, Н. Жанарбаєва, Т. Єдинак, Н. Єсипчук, М. Каленський, С. Коляда, Є. Корнієнко, І. Лукінов, О. Пасхавер, П. Пашко, Л. Пісьмаченко, С. Попель, Л. Прус, М. Разумей, У. Романюк, С. Терещенко, В. Фоменко, М. Чечетов та інших.

Метою статті є дослідження процедури розпорядження митними органами такими товарами як культурні цінності, зброя та розпорядження валютними цінностями.

Виклад основного матеріалу. Процедура розпорядження майном, яким митниця набула права розпорядження є надзвичайною громіздкою; оскільки поєднує в собі різносторонні за своєю суттю елементи, суб'єкти, регулюється великою кількістю нормативно-правових актів; їй притаманна значна кількість прогалин та недосконалостей.

У зв'язку з чим, дослідження реалізації окремих категорій товарів є практично необхідним та актуальним. В статті дослідимо особливості розпорядження окремими категоріями товарів, зокрема такими як: 1) культурні цінності; 2) зброя, боєприпаси до зброї, а також засобами самооборони; 3) валютні цінності.

Питання розпорядження культурними цінностями регулюється МК України, Законом України «Про вивезення, ввезення та повернення

культурних цінностей», Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним від 25 серпня 1998 р. № 1340 [2].

Культурними цінностями визнаються об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України [1]. Поняття «культурні цінності» співпадає з поняттям, яке використано у Законі України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» [2]. Окрім цього, в розумінні МК України культурні цінності мають статус товару. Розмаїття культурних цінностей підпорядковане тому переліку об'єктів матеріальної та духовної культури, які віднесено до культурних цінностей у ст. 1 Закону України від 21.09.99 р. № 1068-XIV «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» [2]: «культурні цінності – об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України, а саме:

- оригінальні художні твори живопису, графіки та скульптури, художні композиції та монтажні з будь-яких матеріалів, твори декоративно-прикладного і традиційного народного мистецтва;
- предмети, пов'язані з історичними подіями, розвитком суспільства та держави історією науки і культури, а також такі, що стосуються життя та діяльності видатних діячів держави, політичних партій, громадських і релігійних організацій, науки, культури та мистецтва;
- предмети музейного значення, знайдені під час археологічних розкопок;
- складові частини та фрагменти архітектурних, історичних, художніх пам'яток і пам'яток монументального мистецтва;
- старовинні книги та інші видання, що становлять історичну художню, наукову та літературну цінність, окремо чи в колекції;
- манускрипти та інкунабули, стародруки, архівні документи, включаючи кіно-, фото- і фонодокументи окремо чи в колекції;
- унікальні та рідкісні музичні інструменти;
- різноманітні види зброї, що має художню, історичну, етнографічну та наукову цінність;
- рідкісні поштові марки, інші філателістичні матеріали, окремо чи в колекції;
- рідкісні монети, ордени, медалі, печатки та інші предмети колекціонування;

– зоологічні колекції, що становлять наукову, культурно-освітню, навчально-виховну або естетичну цінність;

– рідкісні колекції та зразки флори і фауни, мінералогії, анатомії та палеонтології;

– родинні цінності – культурні цінності, що мають характер особистих або родинних предметів;

– колекція культурних цінностей – однорідні або підібрані за певними ознаками різнорідні предмети, які, незалежно від культурної цінності кожного з них, зібрані разом, становлять художню, історичну, етнографічну чи наукову цінність».

Відповідно до ст. 28 Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» культурні цінності, вилучені органами доходів і зборів або правоохоронними органами, а також конфісковані за рішенням суду, передаються безоплатно центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей, центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері архівної справи, діловодства, які забезпечують їх зберігання, експертизу та інформацію про них з метою уточнення права власності на них [2].

При цьому, якщо вилучені або конфісковані культурні цінності обернені відповідно до закону в дохід держави, питання про безоплатну передачу цих культурних цінностей для постійного зберігання в державну частину музейного, бібліотечного та архівного фондів або релігійним організаціям вирішується відповідно до законодавства [2].

Окремі питання розпорядження культурними цінностями врегульовано Порядком обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним від 25 серпня 1998 р. № 1340. Зокрема, передбачається, що культурні цінності, що за рішенням Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей не передані до державних музеїв, архівів, бібліотек і наукових установ, підлягають реалізації через аукціони або торгівельні підприємства. Предмети релігійного культу після проведення за рішенням Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей спеціальної експертизи передаються релігійним організаціям за плату або можуть передаватися їм безоплатно [3].

Зарахування цінностей до Історичного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння здійснюється за окремим рішенням Кабінету Міністрів України за поданням Мінфіну на підставі експертних висновків. Культурні цінності, що за рішенням Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей не передані до державних музеїв, архівів, бібліотек і наукових установ, підлягають реалізації через аукціони або торгівельні підприємства.

Предмети релігійного культу після проведення за рішенням Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей спеціальної експертизи передаються релігійним організаціям за плату або можуть передаватися їм безоплатно.

Оцінка культурних цінностей, а також предметів релігійного культу здійснюється на підставі рішень відповідних експертних комісій з питань повернення культурних цінностей, створених Мінкультури [2].

Прикладом організації передачі культурних цінностей може бути, рішення від 15.12.2016 № 2 засідання Експертно – фондової ради з питань безоплатної передачі вилучених або конфіскованих культурних цінностей, обернених відповідно до закону в дохід держави, впроваджене в дію наказом Мінкультури від 24.01.2017 № 40, згідно якого до Національного музею історії України у Другій світовій війні на безоплатній основі передано вилучені митними та обернені відповідно до закону в дохід держави культурні цінності, зокрема ікона, грошовий знак, монети [4].

Окремі аспекти розпорядження мисливською вогнепальною, пневматичною та холодною зброєю, боєприпасами до зброї, а також засобами самооборони, зарядженими речовинами сльозоточивої та дратівної дії врегульовані Порядком обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним від 25 серпня 1998 р. № 1340, згідно якого вказано, що такі товари реалізуються у встановленому законодавством порядку, а спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації передаються Центральному управлінню Служби безпеки України, підпорядкованим йому регіональним органам для подальшого зберігання, знищення або використання в інтересах державної безпеки [3].

Окремі питання розпорядження валютними цінностями врегульований МК України, Законом України «Про валюту і валютні операції» [5], По-

рядком розпорядження валютними цінностями (крім цінних паперів), дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням, що переходять у власність держави, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 13.01.1999 р. № 11 [6].

Відповідно до МК України валютні цінності включають: валюту України, іноземну валюту, платіжні документи та цінні папери (акції, облігації, купони до них, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, інші фінансові та банківські документи), виражені у валюті України, в іноземній валюті або банківських металах; банківські метали.

Валютні цінності, передані органу доходів і зборів на зберігання, депонуються в уповноважених банках України. Дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органогенного утворення та напівдорогоцінне каміння зберігаються в порядку, визначеному законодавством.

Відповідно до ст. 245 МК України конфіскована за рішенням суду валюта України, іноземна валюта, перераховується до державного бюджету у строки, встановлені законодавством для виконання судових рішень. У разі, якщо власник або уповноважена ним особа не звернулися протягом строків зберігання, за грошима, вони перераховується до державного бюджету.

Розпорядження банківськими та дорогоцінними металами, дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення, напівдорогоцінним камінням, що переходять у власність держави передбачає його передачу органами, які здійснили їх вилучення або зберігають їх, до Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України в порядку, визначеному законодавством [1].

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Розпорядження окремими видами товарів, які перейшли у власність держави прямо залежить від їх характеристики та споживчих властивостей. Сьогодні на особливу увагу заслуговують питання нормативно-правового регулювання, як культурні цінності, зброя та розпорядження валютними цінностями. Винятково гостро постає питання збереження історичної спадщини, що підкреслює вимоги до збереження та розпорядження культурними цінностями.

Вилучені митними органами або правоохоронними органами, а також конфісковані за

рішенням суду, передаються безоплатно центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей, центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері архівної справи, діловодства, які забезпечують їх зберігання, експертизу та інформацію про них з метою уточнення права власності на них.

Якщо вилучені або конфісковані культурні цінності обернені відповідно до закону в доход держави, питання про безоплатну передачу цих культурних цінностей для постійного зберігання в державну частину музейного, бібліотечного та архівного фондів або релігійним організаціям вирішується відповідно до законодавства.

Список використаної літератури:

1. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21 вересня 1999 року № 1068-XIV. Верховна Рада України. База «Законодавство України». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-14/ed20140806#Text>
2. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. Верховна Рада України. База «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
3. Про порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.1998 № 1340. Верховна Рада України. База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1340-98-%D0%BF#Text>
4. Протокол засідання Експертно – фондової ради з питань безоплатної передачі вилучених або конфіскованих культурних цінностей, обернених відповідно до закону в дохід держави, впровадженого в дію наказом Мінкультури від 15.12.2016 № 2. Верховна Рада України. База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1332-17#Text>
5. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19/ed20180621#Text>
6. Про затвердження Порядку розпорядження валютними цінностями (крім цінних паперів), дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням, що переходять у власність держави : Закон України від 13.01.99 р. № 11. Верховна Рада України. База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0261-99#Text>

Kniaziev V. S. DISPOSAL OF CERTAIN TYPES OF GOODS

The article examines the issue of disposal of certain types of goods. The disposal of certain types of goods that have become the property of the state directly depends on their characteristics and consumer properties. Today, the issues of legal regulation, such as cultural values, weapons and disposal of currency values, deserve special attention. The issue of preservation of historical heritage is extremely acute, which emphasizes the requirements for the preservation and disposal of cultural values.

It is emphasized that goods seized by customs or law enforcement agencies, as well as confiscated by court decision, are transferred free of charge to the central executive body that implements state policy in the field of export, import and return of cultural property, the central executive body that implements state policy in the field of archival cases, records that ensure their storage, examination and information about them in order to clarify the ownership of them.

It is emphasized that confiscated cultural values are turned into state revenue in accordance with the law, the issue of free transfer of these cultural values for permanent storage in the state part of museums, libraries and archives or religious organizations is resolved in accordance with law.

Disposal of bank and precious metals, precious stones of organogenic formation, semi-precious stones that become the property of the state provides for its transfer by the bodies that have extracted or store them to the State Fund of Precious Metals and Precious Stones of Ukraine in the manner prescribed by law.

Certain aspects of the disposal of hunting weapons, pneumatic and melee weapons, ammunition for weapons, as well as means of self-defense, charged with tear gas and irritants are regulated by law, and special technical means of secret information are transferred to the Central Office of the Security Service of Ukraine for future storage, destruction or use in the national security interests.

Key words: *orders, goods, customs bodies, cultural values, currency values, weapons, sales, free transfer.*